

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد گروه علوم قرآن و حدیث

پیوند اوصاف الهی مذکور در فواصل با مضامین آیات در سوره بقره

(با تکیه بر تفسیر التحریر و التنویر و المیزان)

نگارنده: محسن طه

استاد راهنما: آقای دکتر صاحبعلی اکبری

استاد مشاور: آقای دکتر سید محمد امامزاده

تقدیم به :

روح پاک و مقدس نبی اکرم صلی الله علیه و آله و صحبه وسلم، باشد که تحت
لوای شفاعتش در آییم.

راز و رمز پویای علم و کشف معانی بدیع و تجلی جلوه های شهودی معرفت
کیمیایی است که آسمان علم به برکت سیما و سیره ی نورانی نبی اکرم صلی الله
علیه و آله و صحبه وسلم، انسان در بند خاک را به معراج حضور می خواند. و چه
خرم علمی که از چشمه ی معارف سیراب شود و چه زیبا دانشی که قبای پرنیانش
به عطر و بوی گلستان محمدی معطر شود و چه معماری باشکوهی، بنایی که
سنگ هویت و فرهنگ آن ریشه در مدینه النبی بیابد. امروز کاخ آباد علم به
سروش معنوی و مفهوم پیام او بیش از پیش محتاج راهنمایی است که علاوه بر
حفظ آبادانی آن در راه اعتلای آن به فرزندان خویش محبت نمایند.

سپاس و تشکر:

به مصداق «من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

با سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم...

موهایشان سپید شد تا ما روسفید شویم...

و عاشقانه سوختند تا گرما بخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند...

پدر عزیزم،

به او که نمی دانم از بزرگی اش بگویم یا مردانگی سخاوت، سکوت، مهربانی و ...

پدرم راه تمام زندگیست، پدرم دلخوشی همیشگیست

مادر مهربانم،

آن که آفتاب مهرش در آستانه قلبم، هم چنان پا برجاست و هرگز غروب نخواهد کرد.

تمامی معلمانی که تا به حال از وجودشان فیض برده ام

خصوصاً آقایان، دکتر صاحبعلی اکبری و دکتر سید محمد امامزاده اساتید راهنما و

مشاورم.

شما روشنایی بخش تاریکی جان هستید و ظلمت اندیشه را نور می بخشید. چگونه سپاس گویم مهربانی و لطف شما را که سرشار از عشق و یقین هستید. چگونه سپاس گویم تأثیر آموزش شما را که چراغ روشن هدایت را بر کلبه ی محقر وجودم فروزان ساخته اید. آری در مقابل این همه عظمت و شکوه شما مرا نه توان سپاس است و نه کلام وصف.

پسمه تعالی
مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی دانشجویان
دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان رساله/پایان نامه: پیوند اوصاف الهی مذکور در فواصل با مضامین آیات در سوره بقره (با تکیه بر تفسیر التحریر و التنویر و المیزان)

نام نویسنده: محسن طه

نام استاد(ان) راهنما: دکتر صاحبعلی اکبری

نام استاد(ان) مشاور: دکتر سید محمد امامزاده

دانشکده: الهیات و معارف اسلامی	گروه: علوم قرآن و حدیث	رشته تحصیلی: علوم قرآن و حدیث
تاریخ تصویب: ۹۱/۷/۲۲	تاریخ دفاع: ۹۲/۳/۲۵	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد ●	دکتری ○	تعداد صفحات: ۲۲۶

چکیده رساله/پایان نامه: قرآن کتاب زندگی و مایه‌ی هدایت بشر است. در زمینه‌ی قرآن تحقیقات زیادی صورت گرفته است که یکی از آنها بحث تناسب و انسجام آیات قرآن است. انسجام قرآن فقط مربوط به بحث سوره و آیات نیست بلکه مربوط به دایره‌ی لغات نیز هست. در این پژوهش به ارتباط بین اوصاف و اسماء الهی که در فواصل آیات قرار گرفته اند با مضامین آیات در سوره‌ی بقره پرداخته شده است که در فن بدیع تناسب اطراف نام گذاری شده و از میان اقسام آن تمیکن نام دارد. در پایان هشتاد و سه آیه‌ی این سوره، صفت های الهی آمده است با احتساب صفات زوج، صد و بیست مورد می باشند. در ذیل هر آیه، ابتدا صفت مذکور در آیه از نظر لقوی و اصطلاحی بررسی شده سپس توضیحی کلی در مورد آیه بیان شده است و سرانجام پیوند صفت با مضمون آیه تبیین شده است و همچنین در ذیل تمام آیات، نظر ابن عاشور و علامه طباطبایی مورد توجه قرار گرفته است. باید گفت بیشتر این صفات برای تاکید، تکمیل، احترااس، تشویق، تجلیل، تهدید، تثبیت قلوب، تعلیل و تدبیل مفاهیم آیات آمده است که مناسبتی تام با مضمون آنها دارد و به هیچ وجه به صورت اجتهادی و اتفاقی انتخاب نشده است. پس کلمات قرآن به صورت یک شبکه منسجم و حساب شده در کنار همدیگر قرار گرفته اند.

امضای استاد راهنما:	کلید واژه: ۱. قرآن ۲. تناسب لغات ۳. فواصل آیات ۴. اوصاف الهی ۵. اصجاز بیانی ۶. تمیکن ۷. سوره بقره
تاریخ:	

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه..... ۱
- ۱-۱- پیشگفتار..... ۱
- ۲-۱- تعریف مسأله و تبیین موضوع..... ۲
- ۳-۱- ضرورت تحقیق و هدف..... ۳
- ۴-۱- پرسش های اساسی تحقیق..... ۳
- ۵-۱- فرضیه ها یا پاسخ های احتمالی تحقیق..... ۴
- ۶-۱- پیشینه تحقیق..... ۵
- ۷-۱- ساختار پایان نامه..... ۶
- ۸-۱- روش نگارش پایان نامه..... ۷
- ۲- فصل اول: کلیات..... ۹
- ۲-۱-۱- بخش اول: اسماء و اوصاف الهی..... ۱۰
- ۲-۱-۲- اسماء و صفات خداوند..... ۱۰
- ۲-۱-۳- امکان شناخت اسماء و صفات الهی..... ۱۱
- ۲-۱-۴- توقیفی بودن اسماء الهی..... ۱۳
- ۲-۱-۵- اقسام اسماء و صفات..... ۱۷
- ۲-۱-۵-۱- اسماء ذاتی، صفاتی و افعالی..... ۱۷
- ۲-۱-۵-۲- ثبوتی و سلبی..... ۱۹

- ۲۰.....۲-۱-۵-۳- کلی و جزئی
- ۲۳.....۲-۱-۵-۴- تنزیهی و تشبیهی
- ۲۴.....۲-۱-۵-۵- لطفی و قهری
- ۲۴.....۲-۱-۵-۶- نفسی و اضافی
- ۲۵.....۲-۱-۶- ارتباط اسماء الحسنی با هستی
- ۲۶.....۲-۱-۲- بخش دوم: فواصل آیات
- ۲۶.....۲-۲-۲- پیوستگی اجزاء و دقت در نظم آیه
- ۲۷.....۲-۳- تعریف فاصله
- ۳۰.....۲-۴- تناسب میان فواصل آیات با بخش های آغازین
- ۳۱.....۲-۴-۱- تناسب معنایی میان پایان آیه با آغاز آن
- ۳۵.....۲-۴-۲- تناسب لفظی میان پایان آیه با آغاز آن
- ۳۶.....۲-۵- اساس و مبنای فواصل قرآنی
- ۳۷.....۲-۱-۱-۳- بخش سوم : معرفی سوره بقره و تفسیر التحریر و المیزان
- ۳۷.....۲-۱-۳-۲- شناسنامه سوره بقره
- ۳۸.....۲-۱-۳-۳- نام ها و اوصاف سوره

۳۹-۲-۳-۱-۴- هدف سوره..... ۳۹

۳۹-۲-۳-۱-۵- فرازها و محورهای سوره..... ۳۹

۴۱-۲-۳-۱- ابن عاشور..... ۴۱

۴۳-۲-۳-۲- روش تفسیری در تفسیر التحریر و التنویر..... ۴۳

۴۷-۳-۳-۱- علامه طباطبایی..... ۴۷

۴۸-۳-۳-۲- روش تفسیری المیزان..... ۴۸

۵۱-۳- فصل دوم: تناسب معنوی اوصاف الهی مذکور در فواصل با مضامین آیات..... ۵۱

۵۲-۳-۱- آیه ۱۹..... ۵۲

۵۵-۳-۲- آیه ۲۰..... ۵۵

۵۷-۳-۳- آیه ۲۹..... ۵۷

۵۹-۳-۴- آیه ۳۲..... ۵۹

۶۲-۳-۵- آیه ۳۷..... ۶۲

۶۵-۳-۶- آیه ۴۹..... ۶۵

۶۷-۳-۷- آیه ۵۴..... ۶۷

۶۹-۳-۸- آیه ۷۴..... ۶۹

٧٢.....	٨٥-آیه ٩-٣
٧٥.....	٩٥-آیه ١٠-٣
٧٧.....	٩٦-آیه ١١-٣
٧٩.....	٩٨-آیه ١٢-٣
٨١.....	١٠٥-آیه ١٣-٣
٨٤.....	١٠٦-آیه ١٤-٣
٨٧.....	١٠٩-آیه ١٥-٣
٨٩.....	١١٠-آیه ١٦-٣
٩٠.....	١١٥-آیه ١٧-٣
٩٣.....	١٢٧-آیه ١٨-٣
٩٥.....	١٢٨-آیه ١٩-٣
٩٧.....	١٢٩-آیه ٢٠-٣
٩٩.....	١٣١-آیه ٢١-٣
١٠١.....	١٣٧-آیه ٢٢-٣
١٠٣.....	١٤٠-آیه ٢٣-٣

١٠٥.....	١٤٣-آيه ٢٤-٣
١٠٧.....	١٤٤-آيه ٢٥-٣
١٠٩.....	١٤٨-آيه ٢٦-٣
١١٠.....	١٤٩-آيه ٢٧-٣
١١٢.....	١٥٣-آيه ٢٨-٣
١١٤.....	١٥٨-آيه ٢٩-٣
١١٧.....	١٦٠-آيه ٣٠-٣
١١٩.....	١٦٣-آيه ٣١-٣
١٢١.....	١٦٥-آيه ٣٢-٣
١٢٢.....	١٧٣-آيه ٣٣-٣
١٢٥.....	١٨١-آيه ٣٤-٣
١٢٧.....	١٨٢-آيه ٣٥-٣
١٢٨.....	١٩٠-آيه ٣٦-٣
١٣٠.....	١٩٢-آيه ٣٧-٣
١٣٣.....	١٩٤-آيه ٣٨-٣

١٣٤.....	١٩٥-آيه ٣-٣٩.....
١٣٦.....	١٩٦-آيه ٣-٤٠.....
١٣٨.....	١٩٩-آيه ٣-٤١.....
١٤٠.....	٢٠٢-آيه ٣-٤٢.....
١٤٢.....	٢٠٥-آيه ٣-٤٣.....
١٤٣.....	٢٠٧-آيه ٣-٤٤.....
١٤٥.....	٢٠٩-آيه ٣-٤٥.....
١٤٦.....	٢١١-آيه ٣-٤٦.....
١٤٨.....	٢١٢-آيه ٣-٤٧.....
١٥٠.....	٢١٤-آيه ٣-٤٨.....
١٥٢.....	٢١٥-آيه ٣-٤٩.....
١٥٤.....	٢١٨-آيه ٣-٥٠.....
١٥٦.....	٢٢٠-آيه ٣-٥١.....
١٥٧.....	٢٢٢-آيه ٣-٥٢.....
١٦٠.....	٢٢٤-آيه ٣-٥٣.....

١٦١.....	٢٢٥ آیه ٥٤-٣
١٦٣.....	٢٢٦ آیه ٥٥-٣
١٦٥.....	٢٢٧ آیه ٥٦-٣
١٦٦.....	٢٢٨ آیه ٥٧-٣
١٦٨.....	٢٣١ آیه ٥٨-٣
١٧٠.....	٢٣٣ آیه ٥٩-٣
١٧٢.....	٢٣٤ آیه ٦٠-٣
١٧٤.....	٢٣٥ آیه ٦١-٣
١٧٦.....	٢٣٧ آیه ٦٢-٣
١٧٧.....	٢٤٠ آیه ٦٣-٣
١٧٨.....	٢٤٤ آیه ٦٤-٣
١٨٠.....	٢٤٦ آیه ٦٥-٣
١٨٢.....	٢٤٧ آیه ٦٦-٣
١٨٤.....	٢٤٩ آیه ٦٧-٣
١٨٦.....	٢٥١ آیه ٦٨-٣

۱۸۷.....	۲۵۳ آیه ۳-۶۹-۲۵۳
۱۹۰.....	۲۵۵ آیه ۳-۷۰-۲۵۵
۱۹۳.....	۲۵۶ آیه ۳-۷۱-۲۵۶
۱۹۴.....	۲۵۹ آیه ۳-۷۲-۲۵۹
۱۹۶.....	۲۶۰ آیه ۳-۷۳-۲۶۰
۱۹۸.....	۲۶۱ آیه ۳-۷۴-۲۶۱
۲۰۰.....	۲۶۳ آیه ۳-۷۵-۲۶۳
۲۰۲.....	۲۶۵ آیه ۳-۷۶-۲۶۵
۲۰۴.....	۲۶۷ آیه ۳-۷۷-۲۶۷
۲۰۶.....	۲۶۸ آیه ۳-۷۸-۲۶۸
۲۰۸.....	۲۷۱ آیه ۳-۷۹-۲۷۱
۲۰۹.....	۲۷۳ آیه ۳-۸۰-۲۷۳
۲۱۰.....	۲۸۲ آیه ۳-۸۱-۲۸۲
۲۱۳.....	۲۸۳ آیه ۳-۸۲-۲۸۳
۲۱۴.....	۲۸۴ آیه ۳-۸۳-۲۸۴

۴- خاتمه ۲۱۶

۴-۱- نتیجه گیری ۲۱۶

۴-۲- سخن آخر ۲۱۷

۴-۳- فهرست آیات ۲۱۹

۴-۴- فهرست بیان صفات ۲۲۳

۴-۵- فهرست منابع ۲۲۵

۱- مقدمه

۱-۱- پیشگفتار

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا
من یدهد الله فلا مضل له ومن یضلل فلا هادی له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شریک له
وأشهد أن محمداً عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه و من تبعهم بإحسان إلى
یوم الدین.

أما بعد:

قرآن کریم نور مبین است و رمز هدایت خلق، که عهده‌دار صلاح دین و دنیای جامعه بشریت می باشد و یگانه وسیله تأمین سعادت انسان در همه‌ی ادوار زندگانی است. راهنمایی است که هیچ گاه پیروان خود را دچار حیرت نمی نماید و آنان را در تیره‌گی و سرگردانی نمی افکند، و رابط متین و محکمی است میان حق و پیروان آن که هرگز نمی گسلد. پیروان توحید ناگزیرند که در روشنی آن راه عبودیت را پیمایند، زیرا قرآن کریم یگانه برنامه سعادت بشر است که همواره آنان را از تیره‌بختی و گمراهی ایمن می دارد و یگانه مدح همان است که واقف بر حقایق آن باشد آیاتی در این باره وجود دارند که خداوند فرمود: «لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ»^۱ و نیز فرموده است: «ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ»^۲ و همچنین می-

۱. فصلت / ۴۲

۲. بقره / ۲

فرماید: «أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا قِيَمًا»^۱.

در بیان عظمت قرآن کریم و ارجمندی مقام آن کافی است که بهترین مسطوره علم ربوبی است و به بهترین پیغمبران و پیشوایان بشر اختصاص یافته و یگانه معجزه جاویدان برای شریعت اسلام می باشد، و نیز پایدارترین کتاب آسمانی است که در همه شؤون زندگانی فردی و اجتماعی عهده‌دار هدایت و سعادت بشر می باشد. تمامی آیات قرآن کریم مبنی بر اعجاز است و هر جزئی گواهی ذاتی می دهد که از مقام ربوبی شرف صدور یافته است. بزرگترین دلیل بر اعجاز این است که به کرار اعلام فرموده، چنانچه جامعه بشر گرد هم آیند هرگز نمی توانند سوره یا چند آیه مانند آن بیاورند.

۱-۲- تعریف مسأله و تبیین موضوع:

انسجام و پیوستگی قرآن یکی از مسائلی است که از دیرباز مطرح بوده و این پیوستگی بین سوره با یکدیگر و همچنین بین آیات می باشد و هرکدام موافقان و مخالفانی دارد. اما ارتباط بین کلمات کمتر مطرح بوده و در این پایان نامه تلاش شده است که ارتباط معنایی بین اوصاف الهی که در فواصل آیات قرار گرفته اند با مضامین آیات شرح داده شود. این تحقیق می‌تواند معرف یکی از زیباترین جنبه‌های اعجاز بیانی و نیز معرف یکی از نشانه‌های بلاغت قرآن کریم باشد و بایی که در کتب بلاغی و علوم قرآنی صرفاً مطرح شده است را تکمیل و اشباع نماید در واقع به اسلوب بیانی و زیبایی هنری قرآن می‌افزاید، چون سری از اسرار

---

^۱. کهف / ۱

قرآن کریم است. این مساله در علم بدیع تناسب اطراف نام دارد و در میان اقسام چهارگانه فواصل، تمکین نامیده می‌شود.

۱-۳- ضرورت تحقیق و هدف:

عده ای از دانشمندان اسلامی (مانند شوکانی در فتح القدير^۱ و عزالدین بن عبدالسلام در کتاب الاشارات الی الایجاز و فرید وجدی در تفسیر المصحف المفسر و...) و اکثر خاورشناسان (مانند ریچارد بل و آرتور آربری و فرتیوف شوآن) مخالف پیوستگی و ارتباط آیات هستند و علم مناسبت را به عنوان "علم مُتکَلَّف پیوسته های ناپیوسته" یا "دانش بیهوده" به سُخره گرفته اند و رهروان آن را نکوهش کرده اند.^۲ از طرف دیگر هم موافقان دیدگاه پیوستگی آیات فقط به ذکر نمونه پرداخته اند و به دنبال احصاء نبوده اند. ما می خواهیم اثبات کنیم که نه تنها بین آیات بلکه بین کلمات یک آیه نیز پیوند تام وجود دارد و کلمات قرآن به صورت یک شبکه منسجم و حساب شده کنار هم دیگر قرار گرفته اند. همچنین این بحث دارای اهدافی چون: توانمند ساختن مفسر و گشودن دریچه ی جدید در تفسیر، پاسخ به شبهات و دفاع از حریم قرآن کریم و یاری رساندن به دیگر قضایای علوم قرآنی می باشد.

۱-۴- پرسش های اساسی تحقیق:

---

۱. شوکانی، محمد علی، فتح القدير، ج ۱ ص ۷۲

۲. مراجعه شود به: سیوطی، جلال‌الدین، تناسق الدرر فی تناسب الآیات و السور - بقاعی، نظم الدرر فی تناسب

الآیات و السور - بازرگان، عبدالعلی، نظم قرآن - ایازی، محمد علی، چهره پیوسته قرآن - فقهی زاده، عبد

الهادی، پژوهشی در نظم قرآن - همای، عباس، چهره ی زیبای قرآن و ...

۱. چه ارتباط معنایی بین اوصاف الهی که در فواصل آیات قرار گرفته اند با مضمون آیات وجود دارد؟

۲. ارتباط و انسجام معنایی در آیات قرآن چگونه است؟

۳. متن قرآن چگونه متنی است؟

۱-۵- فرضیه‌ها یا پاسخ‌های احتمالی تحقیق:

۱. خداوند دارای اوصاف زیادی است این اوصاف بنابر مضمون آیه در فواصل آیات آمده اند و به طور تصادفی و اجتهادی (همچنان که به ابن مسعود نسبت داده اند) انتخاب نشده اند بلکه هر صفت با ارتباط کاملی که متناسب با مضمون آیه است در فاصله قرار گرفته است مثلاً در آیه « لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ » خداوند متعال چنین توصیف شده است که دیدگان، او را در نیابند و او دیدگان را دریابد، « لطیف » به معنای رقیق و نافذ در اشیاء، مناسب با درک نشدن با چشم و «خبیر» به معنای آگاه، مناسب با درک کردن دیدگان است.

۲. آیات یک سوره از نظر چینش و همچنین موضوعات مطرح شده در کمال انسجام هستند این ارتباط فقط به این موارد محدود نمانده است بلکه بین کلمات آن نیز پیوند محکمی وجود دارد و همچنین بین لفظ و معنی آن نیز ارتباط وجود دارد تا جایی که فن بدیعی به نام ائتلاف به زیباترین شکل در قرآن خود را نشان داده است.

۳. خاورشناسان یکی از ویژگی‌های بارز قرآن را گسستگی آن می دانند و تلاش برای ارتباط برقرار کردن بین اجزاء را شنا کردن در دریای نافرجام نامیده اند. بیشترین ادله‌ی آنها نزول تدریجی و عدم انس با سبک قرآن است. اما دلایلشان ضعیف و قابل پاسخ‌گویی است.

کلمات قرآنی به طور تنها و منعزل از کلمات دیگر به کار نرفته، بلکه با ارتباط نزدیک به یکدیگر مورد استفاده قرار گرفته اند و سرانجام یک مجموعه ی سازماندار و یک شبکه‌ی بسیار پیچیده را فراهم آورده اند.

۱-۶- پیشینه تحقیق (کارهایی که تاکنون در این زمینه انجام گرفته است):

در این زمینه کار در خور توجهی به طور تخصصی صورت نگرفته است هر چند محققانی که در زمینه فواصل آیات یا اعجاز بیانی قرآن دست به قلم شده اند، فقط در مواردی توضیحاتی داده اند و همچنین در سال ۷۵ در دانشگاه تربیت مدرس پایان نامه ای تحت عنوان "پژوهشی در نظام جایگزینی اسماء الهی در فواصل آیات" از خانم اعتمادی با راهنمایی استاد مهدوی راد انجام شده است. در این پایان نامه نخست درباره ی فاصله در قرآن کریم و صفات الهی به اختصار بحث شده و سپس اسماء الهی جایگزین شده در اواخر آیات مورد بررسی آماری قرار گرفته و جدولهای گوناگونی از آنها ارائه شده است. به دنبال آن، اسماء الهی از لحاظ اسلوب و طرز بیان مورد بررسی کامل قرار گرفته و مختصات بارز ساختار بیانی اسماء الهی تبیین گردیده است. سپس بحث درباره ی تقدیم و تأخیر در صفات زوج انجام پذیرفته و سیمایی از صفات زوج خداوند نشان داده شده است. همچنین در پایان اسماء الهی، اصل تناسب مخاطب با موضوع مورد بحث قرار گرفته است. همچنین مهمترین موضوعاتی که در پایان آیات مشتمل بر اسماء الهی آمده، تبیین شده است. سپس، کیفیت ارتباط اسماء الهی با مضامین آیات مورد بحث قرار گرفته و به دنبال آن از ادب انبیاء (ع) در بیان اسماء الهی سخن رفته است.

و همچنین در دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد، پایان نامه ای تحت عنوان "کارکرد تربیتی اسمای حسنی الهی" از آقای جواد لطفی با راهنمایی استاد حسن نقی زاده انجام

شده است در این مورد هر چند، مانند کار ما، اسماء الهی معرفی شده اند و پیوند اسماء با مضمون آیه، تا حدی بیان گشته است، اما؛ در درجه اول: این تحقیق برخلاف کار ما در پی احصاء نبوده است یعنی به صورت گزینشی آیه ی را انتخاب کرده و پس از توضیح مختصری در مورد آیه و صفت الهی موجود در آن، به نقش تربیتی این صفت پرداخته است. ۲- تاکید اصلی بر پیوند اسماء با مضمون آیه نبوده است بلکه نقش تربیتی این اوصافی که در اواخر آیات قرار گرفته اند بررسی شده است. ۳- از آنجا که برای پیوند یک صفت با مضمون فقط یک نظر وجود ندارد بلکه گاهی تا سه نظر هم مطرح است اما در این پایان نامه فقط یک نظر بیان شده است، البته انتظار غیر از این هم بی مورد است زیرا این پایان نامه متناسب با موضوعش برخورد کرده است، در حالی که در پایان نامه اینجانب در حد توان سعی شده است نظر صاحب نظران گردآوری شود.

در واقع می توانیم بگوییم که در این پایان نامه تا حدی این نظریه مطرح شده است و در پی احصاء آن نبوده اند اما ما می خواهیم به اندازه توان در سوره بقره این کار را انجام دهیم، شاید سرآغازی برای محققان باشد تا هر چه بیشتر از این اقیانوس بی کران فیض ببرند.

۱-۷- ساختار پایان نامه:

این پایان نامه در یک مقدمه و دو فصل نوشته شده است؛ مقدمه شامل کلیاتی از جمله؛ تبیین و اهمیت موضوع و همچنین فرضیه و پیشینه تحقیق است

فصل اول شامل سه بخش می باشد؛